

Руслан Володимирович **ГЕРАСИМЧУК**

доктор філософії з права, доцент кафедри, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-9220-800X>

e-mail: gerasymchuk_rv@ukr.net

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ОСКАРЖЕННЯ ПОСТАНОВ ПРО НАКЛАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ, ПРИЙНЯТИХ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

У статті досліджено прикладні аспекти оскарження постанов про накладання адміністративних стягнень, прийнятих органами Національної поліції України (НПУ). Зазначено, що в адміністративно-правовій доктрині оскарження постанов про накладання адміністративних стягнень, прийнятих органами НПУ, визначено як факультативна стадія провадження у справах про адміністративні правопорушення. Залежно від суб'єкта, який здійснює перегляд винесеної постанови, можемо зазначити про наявність адміністративного та судового оскарження постанов про накладання адміністративних стягнень органами НПУ.

Ключові слова: адміністративне оскарження; судове оскарження; розгляд справи про адміністративні правопорушення; Національна поліція; постанова про накладання адміністративного стягнення адміністративне правопорушення

ВСТУП

Відповідно до ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» поліція відповідно до покладених завдань вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення, здійснює своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події, у випадках, визначених законом, здійснює провадження у справах про адміністративні правопорушення, приймає рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечує їх виконання [1]. В сучасній правовій доктрині та правозастосовчій практиці України питання оскарження постанов про накладання адміністративних стягнень, прийнятих органами Національної поліції України (НПУ), набуває особливої актуальності. Запровадження спрощеного провадження у справах про адміністративні правопорушення, з одного боку, зумовило пришвидшення вирішення справ про адміністративні правопорушення та притягнення осіб, що вчинили адміністративні правопорушення, але з іншого – створило небезпеку порушення прав та законних інтересів суб'єктів адміністративно-процесуальних правовідносин. Важливим у цьому контексті є право таких осіб оскаржити у порядку адміністративного судочинства незаконні та протиправні на її думку рішення (у формі постанов про накладання адміністративного стягнення), дії та бездіяльність органів, уповноважених розглядати та вирішувати справи про адміністративні правопорушення [2, с. 6] (зокрема й органів НПУ) у разі, якщо вони порушують права та законні інтереси учасників адміністративно-процесуальних правовідносин.

Питання провадження у справах про адміністративні правопорушення за участю органів НПУ, зокрема з питань адміністративного та судового оскарження складених посадовими особами НПУ постанов про накладання адміністративних стягнень на винних осіб стало предметом наукових досліджень таких науковців, як: Е.Е. Абділкарімова, В.В. Бондар, О.А. Буряченко, Р.В. Миронюк, Р.Ю. Молчанова, А.О. Монаєнко, А.Г. Нітченко, М.І. Пелех, В.Б. Пчелін, С.А. Резанов, А.В. Червінчук. Водночас нині замало комплексних наукових досліджень тематики прикладних аспектів оскарження

постанов про накладання адміністративних стягнень, прийнятих органами НПУ.

МЕТА статті – дослідження прикладних аспектів оскарження постанов про накладання адміністративних стягнень, прийнятих органами НПУ.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ця робота базується на працях вітчизняних вчених, чинному законодавстві, а також на матеріалах періодичних видань. У дослідженні застосовано методи аналізу і синтезу, порівняння та узагальнення, а також низку інших методів.

РЕЗУЛЬТАТИ

Нормативно-правові основи здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, що підвідомчі органам НПУ, визначено в Кодексі України про адміністративні правопорушення України (КУАП), а також в кількох підзаконних нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ (МВС) України: Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції (затверджена наказом від 6 листопада 2015 р. № 1376) та Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі (затверджена наказом від 7 листопада 2015 р. № 1395) [4, с. 93; 5-7]. У ст. 222 КУАП визначено підвідомчість (компетенцію) органів НПУ стосовно розгляду справ про адміністративні правопорушення про порушення громадського порядку, правил дорожнього руху, правил паркування транспортних засобів, правил, що забезпечують безпеку руху транспорту, правил користування засобами транспорту тощо. На підставі розгляду відповідних адміністративних справ посадова особа НПУ вносить постанову, якою здійснюється накладання адміністративного стягнення, звільнення особи, що вчинила адміністративне правопорушення від адміністративної відповідальності або закриття провадження у справі у зв'язку з відсутністю складу адміністративного правопорушення [5].

В адміністративно-правовій доктрині оскарження постанов про накладання адміністративних стягнень,

прийнятих органами НПУ, визначається як факультативна стадія провадження у справах про адміністративні правопорушення, в межах якої вищестоящим органом НПУ або судом здійснюється перевірка законності та обґрунтованості винесеної постанови, а також дотримання встановленого законом порядку адміністративного провадження загалом, усунення допущених порушень, забезпечення застосування до винних справедливих засобів впливу [8, с. 132-133]. Залежно від суб'єкта, який здійснює перегляд винесеної постанови, можемо зазначити про наявність адміністративного та судового оскарження постанов про накладання адміністративних стягнень органами НПУ. Оскарження постанови про накладання адміністративного стягнення відповідно до положень ст. 288 КУАП може здійснюватися шляхом подачі скарги до вищестоячого суб'єкта, а також шляхом подачі адміністративного позову до районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду як адміністративного, що врегулюється Кодексом адміністративного судочинства України (КАСУ) та підлягає розгляду з урахуванням особливостей, які встановлені КУАП. Крім оскарження, зазначена стадія включає в себе такі елементи, як перевірка законності винесення постанови, винесення рішення за результатами такої перевірки, а також його реалізація [9, с. 199].

У науковій літературі виділяють такі прикладні особливості адміністративного оскарження постанови про накладання адміністративних стягнень, прийнятих органами НПУ: а) зазвичай суб'єктом оскарження є особа, стосовно якої винесено постанову; б) строк подання скарги – 10 днів з дня винесення постанови або набрання нею законної сили залежно від того чи постанову винесено в загальному порядку чи за порушення, зафіксовані в автоматичному режимі; в) суб'єктом розгляду скарги є зазвичай керівник відділу поліції; г) скарга подається в орган (посадовій особі), який виніс постанову у справі про адміністративне правопорушення, та протягом трьох діб надсилається разом зі справою органу (посадовій особі), правомочному відповідно її розглядати; д) строк вирішення питання в адміністративному оскарженні – 10 днів з дня надходження скарги; е) в результаті адміністративного оскарження орган, що розглядав скаргу, може винести одне з таких рішень: залишення постанови без зміни, а скаргу без задоволення; скасування постанови та надіслання справи на новий розгляд; скасування постанови та закриття справи; зміна заходу стягнення у сторону його пом'якшення [10, с. 219].

Судове оскарження постанов, винесених органами НПУ, є можливим незалежно від реалізації права на адміністративне оскарження. Водночас строки оскарження та розгляду справи, а також правові наслідки оскарження постанови в суді аналогічні адміністративному оскарженню [11]. Також, з одного боку, за законодавством Республіки Польща, Чеської республіки, за словацьким законодавством судове оскарження постанов про накладання адміністративних стягнень поліцейськими є можливим лише після адміністративного оскарження, а з іншого – естонське законодавство передбачає лише судове оскарження постанов, винесених поліцейськими [10, с. 225]. Розглядаючи справи за позовами з оскарження постанов про накладання адміністративних стягнень,

адміністративні суди мають оцінювати рішення, дії чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень, керуючись ч. 2 ст. 2 КАСУ: чи прийняті вони на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначено Конституцією та законами України, з використанням повноваження з метою, з якою це повноваження надано, обґрунтовано, тобто з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення (вчинення дії), безсторонньо (неупереджено), добросовісно, розсудливо, з дотриманням принципу рівності перед законом, запобігаючи всім формам дискримінації, пропорційно, зокрема з дотриманням необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи і цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення (дія), з урахуванням права особи на участь у процесі прийняття рішення, своєчасно, тобто протягом розумного строку [12, с. 64].

Притягнення особи до адміністративної відповідальності за правопорушення, віднесені до компетенції НПУ можливе лише за наявності факту адміністративного правопорушення та вини особи у його вчиненні, яка підтверджена належними доказами (правова позиція Верховного Суду, викладена в постанові від 8 липня 2020 р. у справі № 177/525/17) [13]. Водночас у разі відповідності протоколу про адміністративне правопорушення вимогам закону та вчинення працівниками патрульної поліції під час складання протоколу усіх дій згідно із законом та в межах їхніх повноважень та за відсутності ознак свавільності таких дій закриття провадження у справі про адміністративне правопорушення за відсутністю складу правопорушення не є фактом, який сам собою підтверджує протиправність дій патрульних поліцейських зі складання такого протоколу (правова позиція Верховного Суду, викладена в постанові від 22 лютого 2025 р. № 335/6977/22 [14]. З іншого боку, виходячи з правової позиції Верховного Суду, викладеної в рішенні від 18 лютого 2020 р. у справі № 524/9827/16-а, порушення права особи, яка притягалася до адміністративної відповідальності на отримання правової допомоги, призвело до порушення порядку розгляду справи про адміністративне правопорушення і є підставою для скасування постанови у справі про адміністративне правопорушення [15]. Слід вказати, що не може бути скасовано постанову про накладання адміністративного стягнення у разі невстановлення складу адміністративного правопорушення. Зокрема, факт визнання особою вини у вчиненні адміністративного правопорушення не може бути достатнім доказом правомірності рішення НПУ як суб'єкта владних повноважень за відсутності інших належних доказів і не звільняє відповідача від доведення правомірності свого рішення (правові позиції Верховного Суду від 8 липня 2020 р. у справі № 177/525/17 та від 15 травня 2019 р. у справі № 537/2088/17). У силу принципу презумпції невинуватості, що підлягає застосуванню у справах про адміністративні правопорушення, всі сумніви стосовно події порушення та винності особи, що притягується до відповідальності, тлумачаться на її користь. Недоведені подія та вина особи має бути прирівняно до доведеної невинуватості цієї особи (правова позиція Верховного Суду від 8 липня 2020 р. у справі № 463/1352/16-а). У винесенні покарання за порушення ПДР судді не можуть покладатися на свідчення інспектора поліції, який

вині постанову про штраф. Зокрема, рапорт працівника поліції не може слугувати однозначним доказом винуватості особи у вчиненні адміністративних правопорушень (правові позиції Верховного Суду від 20 травня 2020 р. у справі № 524/5741/16-а та 29 квітня 2020 р. у справі № 161/5372/17) [16].

ВИСНОВКИ

Отже, на підставі дослідження прикладних аспектів оскарження постанов про накладання адміністративних стягнень, прийнятих органами НПУ можемо зробити висновок, що в адміністративно-правовій доктрині оскарження постанов про накладання адміністративних стягнень, прийнятих органами НПУ, визначено як факультативна стадія провадження у справах про адміністративні правопорушення. Залежно від суб'єкта, який здійснює перегляд винесеної постанови, можемо зазначити про наявність адміністративного та судового оскарження постанов про накладання адміністративних стягнень органами НПУ. Право на судове оскарження постанов про накладання адміністративних стягнень органами НПУ не залежить від реалізації права на адміністративне оскарження (на відміну від польського,

чеського та словацького законодавства, що визначають адміністративне оскарження обов'язковим для подальшого судового оскарження). Адміністративне та судове оскарження постанов про накладання адміністративних стягнень, прийнятих органами НПУ різняться окремими процедурними аспектами, а також суб'єктами розгляду справи, але строки оскарження та розгляду справи, а також правові наслідки оскарження постанови в суді аналогічні адміністративному оскарженню. У судовій практиці у справах про оскарження постанов про накладання адміністративних стягнень, прийнятих органами НПУ, визначено можливість скасування оскаржуваної постанови лише у випадках наявності суперечності критеріям дійсності рішення суб'єкта владних повноважень, відсутності складу адміністративного правопорушення, а також недоведеності факту адміністративного правопорушення та вини особи у його вчиненні (незалежно від факту визнання особою вини у вчиненні адміністративного правопорушення). Водночас лише рапортів та свідчень представників НПУ недостатньо для доведення дійсності винесеної постанови про накладання адміністративного стягнення.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року (із наступними змінами та доповненнями). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
2. Івановська А.М., Гаврік Р.О. Прикладні питання вирішення справ про правопорушення, що пов'язані з корупцією у адміністративному судочинстві. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 5. С. 6-11. URL: <https://doi.org/10.37634/efp.2023.5.1>
3. Глуховеря В.А. та ін. Адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України. Дніпро, 2016. 264 с.
4. Пчелін В.Б. Правові засади провадження у справах про адміністративні правопорушення, що підвідомчі органам Національної поліції України. *Правові новели*. 2021. № 13. С. 90-96. URL: <https://doi.org/10.32782/ln.2021.13.13>
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року (із наступними змінами та доповненнями). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#n52>
6. Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 6 листопада 2015 року № 1376 (із наступними змінами та доповненнями). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15#Text>
7. Інструкція з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі: затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 7 листопада 2015 року № 1395 (із наступними змінами та доповненнями). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15#Text>
8. Абдулкадірова Е.Е. Розгляд справ про адміністративні правопорушення патрульною поліцією: дис. ... докт. філ.: 081 – Право. Київ, 2020. 196 с.
9. Буряченко О.А. Правовий статус органів досудового розслідування Національної поліції України у провадженнях у справах про адміністративні правопорушення: дис. ... докт. філ.: 081 – Право. Київ, 2024. 266 с.
10. Миронюк Р.В., Миронюк С.А. Особливості застосування поліцейськими заходів адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення та порядку оскарження їх застосування: зарубіжний досвід і впровадження його в Україні. *Baltija Publishing House «Baltija Publishing»*. 2021. С. 214-239. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/190/5218/10979-1?inline=1>
11. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. (із наступними змінами та доповненнями). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
12. Миронюк Р. Оскарження постанов у справах про адміністративні правопорушення, винесених поліцейськими: правові засади та судова практика. *Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Дніпро, 25 лютого 2021 р.). Дніпро, 2021. С. 63-66.
13. Постанова Верховного Суду від 8 липня 2020 року у справі № 177/525/17. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90264757>
14. Постанова Верховного Суду від 22 лютого 2025 р. № 335/6977/22. *Zakon Online*. URL: https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/125162574?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAYnJpZBExMFhR0E4Y1dONGRXNDNpZQEeaynLy3qWqoQ22k2oJhph2aTSysD8DNFqTjbb8mHRo7sQcizLu989PCivqqc_aem_bSQQ34F4fsr4W-aO9LTVJw
15. Постанова Верховного Суду від 18 лютого 2020 року у справі № 524/9827/16-а. *Zakon Online*. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/87657275>
16. Справи зі спорів у сфері дорожнього руху; транспорту та перевезення пасажирів (станом на 13 травня 2021 року). *Правові позиції Верховного Суду. Шостий апеляційний адміністративний суд*. URL: https://6aa.court.gov.ua/sud4855/pravovipozicii/gromadskiyvopryadok_bezpeka/584417

References

1. On the National Police: Law of Ukraine of July 2, 2015 (with subsequent amendments and supplements). *Verkhovna Rada of*

Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (In Ukrainian).

2. Ivanovska A.M., Havrik R.O. Applied issues of resolving cases of offenses related to corruption in administrative proceedings. *Economics. Finances. Law.* 2023. No. 5. pp. 6-11. URL: <https://doi.org/10.37634/efp.2023.5.1> (In Ukrainian).

3. Hlukhoveria V.A. et al. Administrative and jurisdictional activities of the National Police of Ukraine. Dnipro, 2016. 264 p. (In Ukrainian).

4. Pchelin V.B. Legal principles of proceedings in cases of administrative offenses under the jurisdiction of the National Police of Ukraine. *Legal Novels.* 2021. No. 13. pp. 90-96. URL: <https://doi.org/10.32782/ln.2021.13.13> (In Ukrainian).

5. Code of Ukraine on Administrative Offenses of December 7, 1984 (with subsequent amendments and additions). *Verkhovna Rada of Ukraine.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#n52> (In Ukrainian).

6. Instructions for the preparation of materials on administrative offenses in police bodies: approved by order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated November 6, 2015, No. 1376 (with subsequent amendments and additions). *Verkhovna Rada of Ukraine.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15#Text> (In Ukrainian).

7. Instructions on the registration by police of materials on administrative offenses in the field of ensuring road safety, recorded not in automatic mode: approved by the order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated November 7, 2015 No. 1395 (with subsequent amendments and supplements). *Verkhovna Rada of Ukraine.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15#Text> (In Ukrainian).

8. Abdulkadirova E.E. Consideration of cases on administrative offenses by patrol police: diss. ... PhD in legal sciences. Kyiv, 2020. 196 p. (In Ukrainian).

9. Buriachenko O.A. Legal status of pre-trial investigation bodies of the National Police of Ukraine in proceedings in cases of administrative offenses: diss. ... PhD in legal sciences. Kyiv, 2024. 266 p. (In Ukrainian).

10. Myroniuk R.V., Myroniuk S.A. Peculiarities of the application by police of measures of administrative responsibility for committing an offense and the procedure for appealing their application: foreign experience and its implementation in Ukraine. *Publishing House «Baltija Publishing».* 2021. pp. 214-239. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/190/5218/10979-1?inline=1> (In Ukrainian).

11. Code of Administrative Procedure of Ukraine dated July 6, 2005. (with subsequent amendments and supplements). *Verkhovna Rada of Ukraine.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (In Ukrainian).

12. Myroniuk R. Appealing resolutions in cases of administrative offenses issued by police officers: legal principles and case law. *The rule of law: doctrine and practice in the context of modern global challenges: materials of the International Scientific and Practical Conference (Dnipro, February 25, 2021).* Dnipro, 2021. pp. 63-66. (In Ukrainian).

13. Resolution of the Supreme Court of July 8, 2020 in case No. 177/525/17. *Unified State Register of Court Decisions.* URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90264757> (In Ukrainian).

14. Resolution of the Supreme Court of February 22, 2025 No. 335/6977/22. *Zakon Online.* URL: https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/125162574?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAYnJpZBExMFhR0E4Y1dONGRXNDNpZQEaynLy3qWoqO22k2oJhph2aTSysD8DNFqTjbb8mHRO7sQcizLu989PCivqqc_aem_bSQQ34F4fsr4W-aO9LTVJw (In Ukrainian).

15. Resolution of the Supreme Court of Ukraine dated February 18, 2020 in case No. 524/9827/16-a. *Zakon Online.* URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/87657275> (In Ukrainian).

16. Cases on disputes in the field of road traffic; transport and passenger transportation (as of May 13, 2021). *Legal positions of the Supreme Court. Sixth Administrative Court of Appeal.* URL: https://6aa.court.gov.ua/sud4855/pravovipozicii/gromadskiyopryadok_bezpeka/584417 (In Ukrainian).

Ruslan HERASYMCHUK

PhD in Legal Sciences, Associate Professor of department, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-9220-800X>

e-mail: gerasymchuk_rv@ukr.net

APPLICABLE ASPECTS OF APPEALING DECISIONS ON THE IMPOSITION OF ADMINISTRATIVE PENALTIES ADOPTED BY THE BODIES OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

The paper conducts a scientific study of the applied aspects of appealing resolutions on the imposition of administrative penalties adopted by the bodies of the National Police of Ukraine. The paper states that in the administrative-legal doctrine, the appeal of resolutions on the imposition of administrative penalties adopted by the bodies of the National Police of Ukraine is defined as an optional stage of proceedings in cases of administrative offenses. Depending on the entity that reviews the issued resolution, we can note the existence of administrative and judicial appeals of resolutions on the imposition of administrative penalties by the bodies of the National Police of Ukraine. The right to judicial appeal of resolutions on the imposition of administrative penalties by the bodies of the National Police of Ukraine does not depend on the exercise of the right to administrative appeal (unlike Polish, Czech and Slovak legislation, which define administrative appeal as mandatory for further judicial appeal). Administrative and judicial appeals of resolutions on the imposition of administrative penalties adopted by the bodies of the National Police of Ukraine differ in certain procedural aspects, as well as in the subjects of the case, but the terms of the appeal and consideration of the case, as well as the legal consequences of appealing the resolution in court are similar to the administrative appeal. In judicial practice in cases of appealing resolutions on imposing administrative penalties adopted by the bodies of the National Police of Ukraine, the possibility of canceling the appealed resolution is determined only in cases of contradiction with the criteria for the validity of the decision of the subject of authority, the absence of the elements of the administrative offense, as well as the failure to prove the fact of the administrative offense and the guilt of the person in committing it (regardless of the fact of the person's admission of guilt in committing an administrative offense). At the same time, reports and testimonies of representatives of the National Police alone are not enough to prove the validity of the resolution on imposing an administrative penalty.

Keywords: administrative appeal; judicial appeal; consideration of a case on administrative offenses; National Police; resolution on the imposition of an administrative penalty administrative offense